

PRIPOROČILA PODROČNIH SKUPIN ZA IZBOR IN RABO UČNIH GRADIV

PRIPOROČILA PODROČNE SKUPINE ZA JEZIKE

Učni načrti za jezike temeljijo na predpostavki, da je učenje jezika učinkovito, kadar je učenec svoje znanje zmožen uporabiti v naravnih sporočanjih položajih, pri iskanju, povezovanju in povzemanju podatkov in konceptov iz različnih virov, v komunikaciji z domačimi in tujimi govorniki, v ustvarjalnih dejavnostih. Poleg jezikovnega znanja zato učni načrti za jezike predpisujejo tudi širok nabor ciljev, ki jih učenci dosegajo z razvijanjem sporazumevalnih strategij in kompetenc vseživljenjskega učenja.

Vloga učbenika kot osnovnega učnega gradiva, ki omogoča doseganje učnih ciljev in standardov znanja¹, se je glede na cilje jezikovnega pouka v zadnjih letih močno spremenila. Sodoben učbenik se skuša prilagajati učenčevi razvojni stopnji, aktivirati njegove potenciale, ga motivirati za lastno opazovanje, raziskovanje, primerjanje ter vrednotenje ugotovitev in spoznanj. Prinaša nova sistematična znanja, ki jih podaja čim bolj problemsko, nakazuje in uvaja k iskanju drugih virov informacij ter k uporabi nove informacijske tehnologije.

Tak učbenik je učencu vir dejavnega učenja, ustvarjalne komunikacije z določeno vsebino, vodnik po vsebini ter procesih učenja in spoznavanja, je "izhodišče, iz katerega učenec samostojno napreduje v ustvarjalnem delu, to pa pomeni, da si razširja in pogloblja znanja zunaj okvira učbenika" (Poljak 1983: 41).

Kljub spremenjeni vlogi učbenika pri pouku jezikov pa to učno gradivo več ne omogoča doseganja vseh ciljev pouka, ki jih predpisuje učni načrt. V skladu s Pravilnikom² Strokovni svet RS za splošno izobraževanje potrjuje samo učbenike, odločitev o uporabi delovnih zvezkov, zbirk vaj in drugih didaktičnih gradiv ter tiskanih in spletnih virov pa je prepuščena strokovni presoji učiteljev.

Učbenike, delovne zvezke in druga didaktična gradiva učitelji slovenščine in tujih jezikov pri pouku uporabljajo v skladu z določili učnega načrta za svoj predmet. Pri tem izhajajo tudi iz didaktičnih priporočil v učnem načrtu, v katerih je navedeno, kako se v smiselno celoto povezujejo vse sestavine učnega načrta – cilji, vsebine in standardi znanja. V skladu s svojo strokovno avtonomijo učitelji izberejo učno gradivo, s katerim bodo glede na poznavanje svojega učnega okolja najbolje dosegali cilje/standarde znanja. Učni proces tako poteka skladno z izhodišči učnega načrta za predmet in tudi ob podpori učne tehnologije. Ta vključuje različna učna gradiva, informacijsko komunikacijsko tehnologijo, učila in druge pripomočke, ki jih učitelj smiselno uporablja glede na zastavljene cilje.

Tudi pri predmetu **angleščina** je skladno z veljavnim učnim načrtom iz leta 2011 oz. 2016 učbenik samo eno izmed gradiv, ki jih učitelj uporablja pri pouku. Vsi potrjeni učbeniki so za delo v razredu

¹ Definicija iz pravilnika o potrjevanju učbenikov: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=73606>; Katalog učbenikov: <https://soca1.mss.edus.si/Trubar/Javno/default.aspx>

² Pravilnik o potrjevanju učbenikov: <http://www.uradni-list.si/1/content?id=73606>.

primerni, nikakor pa ne zadostni. Glede na sodobna spoznanja stroke mora učitelj pri svojem delu (načrtovanje, izvedba, evalvacija) upoštevati tudi dodatna priporočila iz učnega načrta in gradivo ustrezno dopolnjevati ter prilagajati. Veliko učiteljev angleščine pa pri pripravi na pouk upošteva gradiva (letne in dnevne priprave na pouk), ki jih pripravijo posamezne založbe in so priloga k izbranemu učbeniku. Takšno načrtovanje dela učitelju onemogoča razmislek o notranji diferenciaciji in individualizaciji glede na konkretno skupino učencev in ga zato odsvetujemo.

Med ostalim je treba posebno pozornost nameniti pouku **angleščine kot prvega tujega jezika v prvem vzgojno izobraževalnem obdobju**. Osnovni namen učenja/poučevanja tujega jezika v tem obdobju je senzibilizacija za tuji jezik, ki hkrati spodbuja pozitiven odnos do tujih jezikov in daje učencem možnost celostnega učenja. Pouk naj bo organiziran konkretno, s pomočjo igralnih dejavnosti, v situacijskih priložnostih in pogostem izmenjavanju različnih krajših aktivnosti. Uporaba konkretnih gradiv (npr. igrač, lutk) in vizualne podpore (ilustracije, fotografije, posterji) in spodbujanje učencev k veččutnemu učenju omogoča ustvarjanje povezav z obravnavanimi vsebinami (UN; str. 21) in ohranja motivacijo učencev. Menimo, da za organizacijo pouka, kot jo predvideva učni načrt, raba učbenika v prvem vzgojno izobraževalnem obdobju ni potrebna.

Prav tako velja posebno pozornost nameniti rabi **e-učbenikov** in **digitaliziranega gradiva**, kjer obstaja nevarnost frontalnega pouka in dela, zato naj se ob njihovi uporabi namenja posebna pozornost oblikam in metodam dela, ki bodo omogočale aktivno vlogo učencev in spodbujale večsmerno komunikacijo v razredu.

Dodatna gradiva, ki jih učitelji **angleščine** najpogosteje uporabljajo, so praviloma pomembno dopolnilo k izbranemu učbeniku in so za uresničevanje ciljev ter standardov znanja, opredeljenih v učnem načrtu, kakor tudi za uresničevanje individualnih potreb učenca nujno potrebna. Dragocena so tudi gradiva, ki jih pripravljajo učitelji sami, ker dobro poznajo potrebe svojih učencev.

Kot dodatna gradiva predlagamo **spletne in pisne vire** glede na obravnavano temo, rabo klasičnih in spletnih enojezičnih in dvojezičnih slovarjev, obravnavo avtentičnih pisnih in spletnih virov s pomočjo kompleksnih bralnih učnih strategij (npr. Pečjak,), uporabo e-vsebin in e-storitev (npr. *Googlovi dokumenti, podcasti*, interaktivna raba spletne učilnice v okolju *Moodle* ...). Prav tako priporočamo tematsko dopolnjevanje izbranega učbenika z vidika razvijanja medkulturne zmožnosti (npr. več pisnih in slušnih besedil o Sloveniji, domačem kraju ipd.).

Potrjeni učbeniki za **pouk angleščine v srednjem strokovnem in poklicnem izobraževanju** omogočajo le doseganje dela ciljev, ki jih navaja veljavni Katalog znanja, in sicer:

- učbeniki splošnega jezika, ki omogočajo doseganje ciljev povezanih z osebnim in javnim tematskim področjem, ne pa tudi ciljev povezanih s poklicnim (strokovnim) področjem,
- učbeniki strokovnega jezika, ki omogočajo doseganje ciljev, povezanih s poklicnim (strokovnim) tematskim področjem, ne pa tudi ciljev povezanih z osebnim in javnim tematskim področjem.

Zato je pomembno, da učitelji angleščine v srednjem strokovnem in poklicnem izobraževanju uporabljajo kombinacijo raznovrstnih gradiv z vseh tematskih področij, saj le na ta način lahko zagotavljajo doseganje vseh ciljev in standardov, kot jih predpisuje Katalog znanja.

Pri predmetu **slovenščina** učitelj obravnavo nove snovi v učbeniku povezuje z dotlej usvojenim znanjem in posamezne naloge ter dejavnosti povezuje v smiselno celoto; posebej je pozoren na nadgradnjo in poglobljanje gradnikov sporazumevalne zmožnosti. Pri obravnavanju neumetnostnih besedil predmet povezuje z učenčevimi izkušnjami in predznanjem ter z vsebinami in dejavnostmi pri naravoslovnih in drugih predmetih. Učence usmerja v uporabo ustreznih bralnih učnih strategij, v sodelovalno učenje, v vrednotenje svojega učenja in znanja ter v razmišljanje/ozaveščanje o njegovi uporabnosti.

Tudi pri pouku književnosti sledi didaktičnim priporočilom v učnem načrtu, tako da pri izbiri in obravnavi umetnostnih besedil izhaja iz določila, da pouk temelji na komunikacijskem modelu književne vzgoje, katere glavni cilj je ohranjanje učenčevih interesov za branje in poslušanje umetnostnih besedil ter razvijanje zmožnosti ustvarjalnega dialoga z umetnostnim besedilom.

Bistven pri izbiri besedil, nalog in dejavnosti v učbeniku je njihov cilj, namen – kaj zakaj počnemo pri pouku. Namen mora biti jasen in osmišljen tudi učencem. V učni enoti učitelj sproti preverja, kako učenci dosegajo načrtovano in temu prilagaja nadaljnji učni proces ter pri tem smiselno vključuje rabo učnih gradiv.

Sprejemanje (poslušanje, branje) in nato tvorjenje (govorjenje, pisanje) besedil naj poteka po korakih, kot jih določa učni načrt. Po teh korakih so (naj bi bile) sestavljene tudi naloge oz. vprašanja v učbenikih. Učitelj presodi, katere naloge in kako naj rešujejo kateri učenci, da bodo dosegli cilje učnega sklopa, pri tem upošteva diferenciacijo in individualizacijo. Naloge učitelj izbira glede na značilnosti svojega učnega okolja, posamezne naloge lahko izpusti, spremeni, dopolni ali doda svoje; če izbere svoje izhodiščno besedilo, naloge prilagodi temu besedilu.

Učitelj naj naloge v učbeniškem gradivu izbira oz. dopolnjuje tudi z vidika njihove taksonomske zahtevnosti. Posebej naj bo pozoren na to, da v razčlenjevanje besedil v skladu z učnim načrtom vključuje tudi dovolj nalog, ki zahtevajo višje miselne procese, sklepanje, utemeljevanje s sklicevanjem na besedilo, kritično iskanje in uporabo virov (tudi s spleta), presojo ustreznosti izbire jezikovnih sredstev in samostojno tvorjenje besedil s poudarkom na razvijanju kritičnega branja raznovrstnih besedil.

Glede na zapise v učbeniku naj učitelj smiselno vključuje v pouk tudi povzetke temeljnih jezikovnih pojmov oz. pravil in bistvenih ugotovitev na koncu vsake učne enote.

Večino zahtevnejših dejavnosti sprejemanja in tvorjenja besedil naj učenci opravijo v šoli, pri pouku. Učitelj naj v učbeniku premišljeno in z namenom izbira naloge, ki jih učenci opravijo za domačo nalogo.

Pri pouku književnosti učitelj uporablja v skladu z načrtovanjem pouka v svoji letni pripravi in sproti pripravi na pouk. Pri obravnavi besedil je pozoren tudi na pridobivanje literarnovednega znanja, ki naj bo v funkciji učenčevega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil. Učencem so v berilih namenjeni samo strokovni izrazi, ki jih učni načrt določa v razdelku Vsebine.

V vsa berila so vključeni obvezni avtorji in dela ter v 3. VIO še avtorji, za katere UN določa njihovo pregledno poznavanje.

Razen obveznih avtorjev in del so vsa književna besedila v berilih samo predlagana. Njihova izbira je prepuščena presoji učitelja, ki najbolj pozna svoje učence, njihove zmožnosti in obzorje pričakovanja. Učitelj za doseganje ciljev in standardov znanja v UN izbira besedila v berilu ali druga besedila.

Število obravnavanih književnih besedil naj bo omejeno in naj na leto ne presega števila 20. Izbrana besedila naj bodo raznovrstna tudi glede zastopanosti vseh treh književnih zvrsti.

Naloge, vprašanja, dejavnosti ob besedilih v berilu učitelji izbirajo, nadgrajujejo ali dopolnjujejo s svojimi na način, da zagotovijo ustrezen delež razvijanja recepcijske zmožnosti z branjem, poslušanjem/gledanjem književnih besedil in razvijanja recepcijske zmožnosti s tvorjenjem o/ob umetnostnih besedilih.

Šolsko branje (in književna vzgoja sploh) naj bo osredinjeno na učenca, kar pomeni, da naj učitelj z obravnavo besedil posreduje in ohranja otrokovo prepričanje, da se človek v književnosti srečuje predvsem/tudi s samim seboj, kar je tudi najmočnejša motivacija za branje leposlovja.

Glede na zastavljene cilje izbrano učbeniško gradivo za jezik in književnost dopolnjuje s svojim gradivom, nalogami v delovnih zvezkih, rabo jezikovnih in drugih priročnikov v klasični in elektronski obliki. S prehodom družbe v digitalno dobo se število jezikovnih priročnikov, virov in tehnologij za slovenski jezik, ki so za rabo prosto dostopni na spletu, hitro povečuje.

Pri pouku slovenščine priporočamo rabo Pedagoškega slovnicega portala, ki je prosto dostopen na naslovu <http://slovnica.slovenscina.eu/>. Vsako izmed osemnajstih slovnice poglavij vsebuje interaktivno razlago, kratek povzetek, rubriko z dodatnimi zanimivostmi in povezavami na nove vsebine ter obsežen nabor interaktivnih vaj za utrjevanje znanja. Primeren za delo v razredu je tudi spletni portal Slogovni priročnik (<http://www.slovenscina.eu/portali/slogovni-prirocnik>). Portala sta pripravljena na osnovi podatkov iz besedilnih korpusov. Korpusi so elektronske zbirke avtentičnih besedil, nastale po vnaprej določenih merilih in z določenim ciljem ter opremljena z orodji, ki omogočajo večplastno iskanje jezikovnih podatkov. Korpus šolskih pisnih izdelkov Šolar (<http://www.slovenscina.eu/korpusi/solar>) vsebuje besedila, ki so jih učenci slovenskih osnovnih in srednjih šol samostojno tvorili pri pouku in ponuja vpogled v pisanje šolajoče se mladine. Korpus GIGAFIDA (<http://www.slovenscina.eu/korpusi/gigafida>) je obsežna zbirka slovenskih zapisanih

besedil najrazličnejših zvrsti, GOS (<http://www.slovenscina.eu/korpusi/gos>) pa korpus govornje slovenščine, ki obsega transkripcije okrog 120 ur posnetkov (po)govora v najrazličnejših situacijah.

Za učence je pri slovenščini nepogrešljiva tudi raba spletnih jezikovnih priručnikov, predvsem **Slovarja slovenskega knjižnega jezika** (<http://bos.zrc-sazu.si/sskj.html>) in **Slovenskega pravopisa** (<http://bos.zrc-sazu.si/sp2001.html>).

Na novem **spletnem središču FRAN** (<http://www.fran.si/>) pa so dostopni vsi Slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU. Pri pouku književnosti učitelj uporablja v skladu z načrtovanjem pouka v svoji letni pripravi in sproti pripravi na pouk. Pri obravnavi besedil po metodi šolske interpretacije književnega besedila je pozoren tudi na pridobivanje literarnovednega znanja, ki naj bo v funkciji učenčevega poglobljenega doživljanja, razumevanja in vrednotenja književnih besedil. Učencem so v berilih namenjeni samo strokovni izrazi, ki jih učni načrt določa v razdelku Vsebine.

Ob obravnavi tako umetnostnih kot neumetnostnih besedil priporočamo tudi rabo Sinonimnega slovarja slovenskega jezika ZRC SAZU v knjižni obliki.

Tudi pri **pouku tujih jezikov (francoščine, italijanščine, nemščine ... večinoma kot drugega tujega jezika)** samo učbeniki ne zadoščajo za doseganje ciljev in standardov znanja, opredeljenih v učnih načrtih. V sodobni šoli se učitelj namreč srečuje z izrazito heterogenostjo učnih skupin. Če želi doseči napredek pri slehernemu učencu, mora poleg ustreznih metod in načinov poučevanja skrbno izbirati tudi med vsemi danimi učnimi gradivi in didaktičnimi pripomočki.

Precej učbenikov ima natančno določeno (jezikovno) vsebino in bolj ali manj tradicionalne načine preverjanja in vrednotenja znanja. V teh učbenikih ne obstajajo oblike vključevalne prakse za vsakega posameznika (elementi inkluzije), zato lahko učbenik zgolj predstavlja gradivo, s pomočjo katerega učitelj lažje določa časovni in tematski okvir pouka. Ta okvir učitelj sproti nadgrajuje s posebej pripravljenim avtorskim gradivom ali z drugim gradivom s spleta, drugih medijev ter življenjskih situacij itd.

Učenci pri pouku tujih jezikov izvajajo različne naloge, sporazumevalne dejavnosti ali opravila v bolj ali manj avtentičnih sporazumevalnih okoliščinah. Te praviloma niso nujno vezane zgolj na učbenik. To so t. i. izvirne učne situacije, ki usposabljujejo učenca za avtentično jezikovno rabo, pri kateri celostno uporabi vsa razpoložljiva jezikovna sredstva in pridobljene kompetence.

Učitelj lahko poišče izhodišča za izvajanje avtentičnih situacij v neposrednem okolju s pomočjo avtentičnih besedil, različnih predmetov, aktualnih dogodkov iz sveta mladostnika. Izhodišče za avtentično nalogo (npr. razgovor, predstavitev nekega dogodka, projektno delo) so lahko tudi spletne strani, blogi ali različne aktualne in poljudnoznanstvene oddaje za otroke in mladostnike, ki jih predvaja nacionalni radio ali televizija, in so dosegljive na svetovnem spletu, npr.:

Italijanščina:

Rai Junior: <http://www.junior.rai.it/dl/junior/junior.htm>

Francoščina:

Les medias pour la classe: <http://www.lepointdufle.net/medias-pour-la-classe.htm>

Nemščina:

Die Sendung mit der Maus, WDR: <http://www.wdrmaus.de/>

Die blinde Kuh: <http://www.blinde-kuh.de/>

Deutsche Welle: <http://www.dw.de/deutsch-lernen/deutsch-unterrachten/s-2233>

Spletni viri za učenje nemščine: <http://www.learn-german-online.net/learning-german-resouces/radiofern.htm>).

Posebno pozornost in občutljivost zahteva tudi **zgodnje učenje tujega jezika**. Pri pouku na zgodnji stopnji ima učbenik zanemarljivo vlogo, saj v začetnem obdobju zgodnje poučevanje tujega jezika temelji na razvijanju slušne in govorne zmožnosti, ki še ne vključuje branja in pisanja. Izbor učnih vsebin temelji na medpredmetnem povezovanju: tuji jezik se tesno povezuje s cilji, vsebinami in dejavnostmi učencev pri drugih šolskih predmetih. Šele proti koncu tretjega razreda se postopno vključuje branje in pisanje. Pouk tujega jezika na zgodnji stopnji temelji na celostnem pristopu ter

avtentičnih učnih situacijah, podprtih z avtentičnimi, razrednimi, didaktičnimi materiali. Uporaba učnih gradiv (delovni zvezek, delovni listi in drugo) naj bo usmišljena v skladu s cilji učnega načrta ter neobvezna za učence.

Za **zgodnje učenje** so primerne risanke in pesmi, dosegljive na prosto dostopnih video portalih (npr. državnih televizijskih postaj, YouTube):

Italijanščina: Priporočamo risanke Pimpa, Peppa Pig, Ratman itd.

Učitelji se z naslovi zanimivih spletnih strani srečajo v spletnih učilnicah, ki so namenjene pouku italijanščine (portal sio.si). Ti so navedeni ob primerih dobrih praks in se sproti posodablja. Sicer pa priporočamo risanke, kot so: Pimpa, Peppa Pig ali Masha e Orso v italijanščini, pesmi Festivala otroških popevk Zecchino d'oro, spletni časopis Focus junior itd. Do omenjenih spletnih strani učitelj dostopa že z vpisom imen v brskalniku.

Z didaktičnega vidika so zanimive tudi angleške spletne strani za mlajše učence, ki se učijo italijanščine, npr.

- <https://www.youtube.com/watch?v=nRPVPBITpPE> ,
- Little Pim Italian for Kids <https://www.youtube.com/watch?v=kCfWr8vvyg0>

Francoščina:

- <http://www.scoop.it/t/fle-enfants>
- <http://www.monedespetsits.fr/apprendre-video-educative.php?id=30&PHPSESSID=4uj430044tcuqcr6cocvbqo215>

Nemščina:

- Basis-Fachliteratur zum Frühen Fremdsprachenlernen "Nürnberger Empfehlungen": <http://www.goethe.de/lhr/prj/nef/deindex.htm>
- Direktlink zu den Deutschmodulen, die man kostenlos herunterladen kann: <https://www.goethe.de/ins/hu/de/spr/unt/kum/kin/dfk.html>
- Der Hase mit der roten Nase :-)))) <https://www.youtube.com/watch?v=fQExQB143c4>
- Der Hase mit der roten Nase - Text <http://just4fun.schule.at/barbara/VS-Material/SU/zeit/ostergedicht.pdf>
- Der Regenbogenfisch - kurze Zusammenfassung und Tipps: http://kw1.uni-paderborn.de/fileadmin/kw/institute-einrichtungen/deutsch-treff/Lesezirkel/Pfister_Der_Regenbogenfisch.pdf
- Der Regenbogenfisch von Kindern vorgelesen :-)) <https://www.youtube.com/watch?v=iyTotGJMA2Y>
- Der Regenbogenfisch auf onilo.de https://www.onilo.de/boardstories/ansicht/boardstory/der_regenbogenfisch/
- Der Regenbogenfisch - paar Aufgaben <http://www.bsu.by/cache/pdf/354543.pdf>
- Weitere Ideen zum Kinderliteratur http://wegerer.at/deutsch/d_lesen_lit_am.htm
- Gruffelo - Hörbuch online <https://www.youtube.com/watch?v=-cWpX6SjpWI>
- Gruffelo - Homepage <http://www.grueffelo.de>
- Märchen-Mappe zum Erzähltheater: <https://www.goethe.de/ins/hu/de/spr/unt/kum/kin/map.html>
- Märchenwelten: <http://www.goethe.de/lrn/prj/mlg/deindex.htm>
- Werbung für Deutsch an meiner Schule (Ideen und Tipps): <http://www.goethe.de/ins/hu/bud/lhr/wer/wds/deindex.htm>
- Risanka Wicki und die starken Männer: <http://www.tivi.de/fernsehen/wickieunddiestarkenmaenner/start/index.html>).

Pri pouku naj učitelji upoštevajo sinergijske učinke učenja več jezikov hkrati. Upoštevanje tega načela omogoča, da se učenci vsakega nadaljnjega jezika učijo veliko lažje. Na višji stopnji se učenec tako seznanja in usposobi za uporabo dvojezičnih in večjezičnih spletnih slovarjev (npr. angleščina in italijanščina/francoščina/nemščina), kot je npr. Leo, učenci pa si izdelajo tudi svoj razredni slovar na določeno temo.

Kot učno sredstvo, ki omogoča individualni pristop v presoji dosežkov, **priporočamo Evropski jezikovni listovnik** (EJL). Pomaga pri celostnem vrednotenju sporazumevalne zmožnosti v tujih jezikih. EJL je pedagoško orodje za spremljanje učenčevega napredka v znanju katerega koli jezika tako v šoli kot tudi zunaj nje.

Predlagani viri:

Italijanščina:

Italijanščina ima na spletu zelo veliko prosto dostopnih spletnih slovarjev, kot so npr.:

- Dizionario italiano online Hoepli ali Il mio primo dizionario Treccani (za mlajše uporabnike);
- Sinonimi Master (slovar sopomenk in protipomenk) itd.;
- Dizionari Zanichelli, Vocabolario La Repubblica in številni drugi;
- Dizionari e Traduttori (corriere.it), večjezični slovarji.

Francoščina:

- <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais-anglais/petits-enfants/59607>
- <http://www.simply-land.com/>

Nemščina:

- Dudnov slovar
- Ponsov slovar nem-slo/slo-nem
- Leo dict nem-ang, nem-ita, nem-franc, nem-špan
- Termania

Uporaba sodobne informacijske in komunikacijske tehnologije je pri pouku tujega jezika v podporo ciljem pouka, poleg tega pa se lahko učinkovito navezuje tudi na uporabo učbenika, če smiselno dopolnjuje in nadgrajuje učbeniške vsebine. Učitelj ima na spletu številne možnosti za popestritev in obogatitev pouka. Na razpolago ima tudi preprosta poljudnoznanstvena besedila, ki jih lahko uporabi za povezovanje z drugimi predmeti (npr. spletne revije za otroke in mladostnike).

Učbenik in dodatna pripadajoča učbeniška gradiva ostajajo pomemben učni vir pri pouku tujega jezika, njihova vloga pa se je z razvojem didaktike tujih jezikov in digitalizacije družbe spremenila. Svetovni splet je postal neizčrpen vir informacij in virtualnih svetov, tehnologija pa omogoča tudi komuniciranje in sodelovanje na daljavo, ne da bi zapustili učilnico ali prostor, kjer se učimo.

V šolskem letu 2017/18 bodo učitelji in učenci pri slovenščini in tujih jezikih lahko uporabljali **e-učbenike** za posamezne razrede osnovne in srednje šole (<https://eucbeniki.sio.si/>).

E-učbenik vsebinsko obsega klasični tiskani učbenik in delovni zvezek, vendar z dodatnimi interaktivnimi elementi tvori učinkovito in spodbudno učno okolje za uporabnika, saj krepi moč uvida in globljega razumevanja tudi z interaktivnimi gradniki nižje, srednje in visoke stopnje:

- slike, video, zvok, animacije, simulacije (multimedijski gradniki), ki jih uvrščamo med gradnike nizke stopnje interaktivnosti;
- različni testi (pravilno/narobe, več možnih odgovorov, dopolnjevanje ...), ki jih uvrščamo med gradnike srednje stopnje interaktivnosti;
- apleti in didaktične igre, ki jih uvrščamo med gradnike visoke stopnje interaktivnosti.

Interaktivni gradniki predstavljajo dodano vrednost, ki je običajni tiskani ali e-učbenik nima.

Priporočila za uporabo e-učbenikov:

- e-učbeniki so namenjeni učencem; pripravni so za samostojno učenje pod pogojem, da ima vsak učenec računalnik ali tablico; omogočajo tudi nove oblike, metode in pristope učenja, poučevanja (učenje na daljavo v spletnih učilnicah; samostojno učenje itd.). Interaktivni učbeniki nudijo tudi možnost sprejemanja in tvorjenja besedil, ki jih tiskani učbeniki ne omogočajo (npr. poslušanje, ogled posnetkov);
- e-učbenik je lahko učiteljem tudi dober pripomoček pri poučevanju, z minimalno opremljenostjo učilnice (projektor, računalnik/interaktivna tabla) lahko učitelj z dobro pripravo smiselno uporabi e-učbenik tudi pri "klasičnem" pouku, v vseh etapah učne ure z uporabo ustreznih bralnih/učnih strategij, sodelovalnega učenja, samovrednotenja in razmišljanja o procesu učenja; primerni so tako za usvajanje novega znanja kot za nadgrajevanje, dopolnjevanje, utrjevanje in preverjanje znanja;
- pri uporabi e-učbenika naj učitelj osmišljeno izbira, načrtuje enote predvsem z vidika uresničevanja ciljev in standardov iz učnega načrta.

Smernice za uporabo e-učbenikov pri pouku nemščine:

<http://www.zrssi.si/digitalnaknjiznica/smernice-ikt-nem/files/assets/basic-html/page1.html> .

Natančnejša priporočila za rabo učnih gradiv bodo objavljena v spletni učilnici **Jeziki v izobraževanju**.

PRIPOROČILA PODROČNE SKUPINE ZA NARAVOSLOVJE IN MATEMATIKO (POS NAMA)*

*V priporočilih POS NAMA so zajeta mnenja predmetnih skupin (PS) za matematiko, biologijo, kemijo, fiziko, gospodinjstvo ter tehniko in tehnologijo.

Izhodišče za uporabo učnih gradiv pri vseh predmetih so **učni načrti** posameznih predmetov, tam zapisani **cilji in standardi znanj** ter **didaktična priporočila**. Ob poznavanju in razumevanju učnih načrtov za posamezen predmet učiteljice in učitelji avtonomno izbirajo učna gradiva za učenke in učence, s katerimi bodo ti dosegali cilje oz. standarde za posamezen predmet. Predvsem naj uporabljajo tista učna gradiva, ki so bila kot ustrezna prepoznana v postopku potrjevanja učnih gradiv in jih po potrebi dopolnijo z dodatnimi učnimi gradivi.

Učiteljice in učitelji izbirajo med učbeniki in učnimi gradivi, ki so **namenjeni učencem** ter učnimi gradivi, ki so namenjeni njim, **učiteljem**, za pripravo na pouk in profesionalni razvoj.

Glede na obsežno ponudbo učnih gradiv je pomembno, da je pri izboru v ospredju **kriterij strokovne in didaktične ustreznosti** posameznega učnega gradiva, ki sledi sistematičnemu in konsistentnemu razvoju pojmov in konceptov po celotni vzgojno-izobraževalni vertikali. Posebno pozornost naj učitelj ob izbiri učnih gradiv nameni **zastopanosti novosti posodobljenih UN** (2011), npr. uporaba IKT, problemska znanja, modeliranje in vzorci pri matematiki, celostni pristop pri biologiji itd., kar je lahko povezano z datumom izdaje učnega gradiva.

Učbeniki

V javnem šolskem sistemu so na voljo veljavni, na Strokovnem svetu RS za splošno izobraževanje **potrjeni učbeniki in e-učbeniki**, ki so skladni z učnimi načrti ustreznih splošnoizobraževalnih predmetov. Na nivoju OŠ podpiramo uporabo vseh potrjenih in veljavnih učbenikov in e-učbenikov, ki so skladni s posodobljenimi učnimi načrti za OŠ iz leta 2011.

Učiteljice in učitelji strokovno avtonomno izbirajo med veljavnimi učbeniki za svoj predmet ter jih smiselno vključujejo v vzgojno-izobraževalni proces, saj je učbenik starosti in zmožnostim učencev prilagojen strokovni vir za samostojno učenje. Potrjeni e-učbeniki, z interaktivnimi elementi, lahko predstavljajo dodano vrednost tiskanim učbenikom.

Pri uporabi izbranega učbenika (izhajajoč iz veljavnih UN) priporočamo navezovanje na razumevanje postopnosti nadgrajevanja znanstvenih spoznanj na posameznem predmetnem področju in razvijanje zavedanja, da razlage znanstvenih dejstev temeljijo na več stoletjih znanstvenega raziskovanja, kot procesa, v katerem znanstvenice in znanstveniki nadgrajujejo znanstvena spoznanja (npr. biologija).

S spodbujanjem rabe učbenika, kot učenkam in učencem prilagojenega strokovnega vira, razvijamo naravoslovno in matematično pismenost, bralne učne strategije in samostojno učenje ter utrjujejo rabo strokovnega jezika (strokovna pismenost).

Druga učna gradiva

Ob učbenikih so pogosto na razpolago tudi druga učna gradiva, npr. delovni zvezki, zbirke vaj itd. kot neobvezna dodatna učna gradiva, ki jih Strokovni svet RS za splošno izobraževanje od leta 2006 ne potrjuje več. Učitelji različna, dodatna učna gradiva za pouk uporabljajo avtonomno, pri čemer je ključni kriterij strokovnost, didaktična ustreznost in primernost razvojni stopnji učencev.

Uporaba delovnih zvezkov je priporočljiva, v kolikor podpira doseganje cilje in standardov UN. Učiteljice in učitelji naj bodo ob tem pozorni na upoštevanje temeljnih didaktičnih načel, zastopanost posameznih tipov nalog, razvijanje višjih taksonomskih znanj, vključevanje eksperimentalnega in terenskega dela (pri naravoslovnih predmetih), spodbujanje sodelovalnega učenja ter ostalih dejavnosti učenk in učencev. Enaki kriteriji veljajo tudi pri pripravi lastnih učnih gradiv.

Ustrezen izbor in odgovorna uporaba različnih dodatnih (učnih) gradiv iz različnih virov lahko (posebej pri naravoslovnih predmetih) učenkam in učencem pomaga pri ločevanju strokovnih od poljudnih informacij, pri presoji strokovne verodostojnosti različnih virov, prispeva k razvoju zmožnosti samostojne analize in argumentirane presoje znanstvenih spoznanj, spodbudi k nadaljnjemu iskanju informacij v drugih virih itd.

Pri poplavi najrazličnejših (učnih) gradiv iz različnih virov, pa pozornost vendarle velja nameniti preohlapnim, poenostavljenim ali strokovno spornim opisom in definicijam pojmov ter konceptov, ki lahko pri učenkah in učencih povzročijo delno neustrezne ali celo napačne predstave. Učiteljice in učitelji so s svojim strokovnim znanjem usposobljeni izbirati tista učna gradiva, ki temeljijo na znanstvenih razlagah in dosežkih ter so strokovno referenčna za vsebinska področja predmetov. Pri uporabi raznovrstnih dodatnih učnih gradiv je zelo pomembno, kako jih učiteljica in učitelj uporabi, kaj z učenkami in učenci ob tem počne, kako analizirajo in reflektirajo gradiva ter ustvarjajo distanco in z vsem tem razvijajo kritično mišljenje. Ustrezna dodatna učna gradiva naj bodo učenkam in učencem v podpro pri samostojnem učenju in poglobljanju znanja in s tem uresničevanju ciljev in standardov UN.

Zaključek

Pri izboru in uporabi vseh učnih gradiv za učenke in učence, učiteljice in učitelji izhajajo iz veljavnih učnih načrtov, tam zapisanih ciljev, standardov znanj in didaktičnih priporočil. Ob tem naj upoštevajo različne dejavnike z vidika učencev (starost, razvojno stopnjo, predznanje, zmožnosti učenk in učencev itd.).

Učiteljice in učitelji so strokovno odgovorni za ustreznost izbora in rabe dodatnih učnih gradiv za učenke in učence v izobraževalnem procesu, ki jih naj pred uporabo strokovno in didaktično natančno preučijo, upoštevajoč tudi ustreznosti jezika, razvijanja kritičnega in systemskega mišljenja itd.

Z ustrežno in premišljeno izbiro dejavnosti za učenke in učence, ob podpori strokovno in didaktično ustreznih učnih gradivih, so slednja v podporo in pomoč pri doseganju ciljev oz. standardov naravoslovno-matematičnih predmetov.

PRIPOROČILA PODROČNE SKUPINE ZA RAZREDNI POUK

Učna gradiva na razredni stopnji so številna in raznovrstna. Odločanje o tem, kaj izbrati in uporabljati pri pouku v prihajajočem šolskem letu od 1. do 5. razreda, je tako za učitelja razrednega pouka, kot strokovni aktiv v katerem deluje, strokovno odgovorno delo. Odločitev o izbiri učnega gradiva naj bo predvsem odraz strokovnih razmislekov, ki izhajajo iz spoznanj o razvojni stopnji učencev (predvsem spoznavni razvoj), sodobnih teorij učenja, aktivnih didaktičnih pristopov, idr. Temeljna usmeritev pri izbiri učnega gradiva na razredni stopnji je, da so razmisleki učitelja, načrtovalca VI dela z učnim gradivom, osredotočeni predvsem na učenca, bodočega uporabnika učnega gradiva.

Osredotočenost na učenca (uporabnika učnega gradiva)

Priporočljivo je razmisliti o razvojnih in drugih značilnosti učencev na razredni stopnji ter o njihovem procesu učenja (kdo so učenci razredne stopnje, kaj in kako se učijo).

Cilji in standardi znanj v učnih načrtih opredeljujejo, **kaj** morajo učenci doseči pri posameznih predmetih, ob posameznih obdobjih. Učna gradiva naj bi sledila ciljem in standardom znanj učnih načrtov, vendar naj to ne bo edini strokovno utemeljen razlog za izbiro. V skladu z učnimi načrti je priporočljivo razmisliti o vrstah znanj pri posameznem predmetu, zahtevnostni ravni, vsebinskih, ciljnih in medpredmetnih povezavah, razvijanju osnovnih kompetenc, različnih vrst pismenosti ter v kolikšni meri učna gradiva učence podpirajo.

Učitelj je pri izvajanju predpisanega učnega načrta, izboru učnih gradiv in načinu poučevanja avtonomen. Učiteljevi didaktični pristopi, metode in oblike dela vplivajo na to, **kako** se učenci učijo, kako poteka njihov spoznavni razvoj. Temeljni pogoj učenja na razredni stopnji je zagotoviti čim višjo miselno aktivnost, da s pridobivanjem izkušenj, raziskovanjem in usvajanjem pojmov, pojavov ter zakonitosti sveta, reorganizirajo to, kar že vedo. Način poučevanja naj temelji na dejavnostih, ki omogočajo aktivno učenje, reševanje problemov in na pogostem delu v parih ali v majhnih skupinah. Prvi korak k usvajanju novega znanja je izhajanje iz predznanja posameznika, osnovni vir v procesu spoznavanja je neposredno pridobljena konkretna izkušnja. Proces učenja je rezultat učenčevih poskusov osmišljanja sveta. Spoznavni razvoj učencev tega obdobja sloni predvsem v izgradnji pojmov (besedišča) in razumevanja konceptov. Poleg tega, naj učno gradivo učencem razredne stopnje omogoča, da razvijajo in utrjujejo osnovna znanja in spretnosti, obenem pa naj se ob gradivu navajajo na spremljanje lastnega napredka in samoregulacijo učenja. Osnovni vir spoznavanja naj bo neposredna izkušnja, učno gradivo (delovni zvezek) pa naj to izkušnjo podpira.

Učna gradiva na razredni stopnji naj bodo v procesu učenja »sekundarni vir« učenja, ki omogočajo podporo učencu, da pogloblja in nadgrajuje pridobljeno znanje oz. cilje predmeta iz učnega načrta, uporablja pridobljeno znanje v novih primerih, situacijah, uri in utrjuje postopke, pomaga pri pridobivanju izkušenj, razvija predstave in pojme, spodbuja učence k lastnemu mišljenju in ustvarjalnosti, razvija vse vrste pismenosti.

Učna gradiva na razredni stopnji je potrebno presojati predvsem v luči tega, kakšen učinek bodo imela na ciljno skupino (mlajše učence), ki jih bo uporabljala (prirejeno po Skela, 2009). Vključevanje učnih gradiv v pouk mora biti smiselno. Kalin (2004, 2013) opredeli šest dejavnikov, ki vplivajo na strokovno izbiro učnih gradiv: namen in cilji učenja, učna vsebina, učne metode, učne oblike in pristopi, značilnosti socialnega okolja, značilnosti učencev in učitelja, značilnosti samega gradiva. Učno gradivo naj razvija višje taksonomske ravni znanj, spodbuja naj sodelovalno učenje in kritično mišljenje (Nolimal in Novakovič, 2013).

Pomembno pri učnih gradivih za razredno stopnjo je, da so ustrezno strukturirana, predelana in poenostavljena (pri tem imamo v mislih prilagojenost razvojni stopnji in zmožnostim in nikakor ne poenostavitve, ki pripeljejo do napačnih predstav), da je v njih vidna postopnost učenja, omogočeno pridobivanje izkušenj ob raznolikih učnih dejavnostih, spodbujena ustvarjalnost in radovednost.

V področni skupini za razredni pouk na Zavodu RS za šolstvo smo opredelili namen in cilje posameznih gradiv v kontekstu učenja in poučevanja na razredni stopnji.

Enotni smo si, da je učbenik »primarni vir«, ki podpira učenca pri:

- samostojnem pridobivanju in poglobljanju znanja, usklajenega s cilji učnih načrtov posameznih predmetov,
- spoznavanju in razvijanju lastnih strategij učenja,
- iskanju potrebnih podatkov in informacij,
- sprejemanju fotografij, slik, skic, grafičnih prikazov kot virov informacij,
- razumevanju pojmov, konceptov, procesov, ki jih razvija predmet.

Delovni zvezek je »sekundarni vir«, ki podpira učenca pri tem, da:

- poglobli in nadgradi pridobljeno znanje oz. cilje predmeta iz učnega načrta,
- uporabi pridobljeno znanje v novih primerih, situacijah,
- uri in utrjuje znanje in veščine,
- pomaga pri pridobivanju izkušenj,
- razvija predstave in pojme,
- spodbuja učence k lastnemu mišljenju in ustvarjalnosti,
- razvija vse vrste pismenosti.

Pred vključitvijo učnega gradiva, npr. delovnega zvezka, je treba učencem omogočiti raziskovanje, didaktično igro, rokovanje s konkretnimi materiali, igre vlog, napovedovanja, preiskovanja, izdelovanje praktičnih izdelkov. Učitelj naj naloge in dejavnosti v učnem gradivu presoja glede na to ali pri učencu vzbudijo zanimanje za predmetno področje ter s tem uvid v osmišljanje vsebin. Naloge, ki izhajajo iz problemskih situacij, mora biti učenec sposoben doživeti, saj bo le tako lahko pokazal zanimanje za njihovo reševanje in se s časoma reševanja loteval samostojno.

Razmisleki učitelja o učnem gradivu z osredotočenostjo na učence, naj temeljijo na izhodiščih, ki odgovarjajo na naslednja vprašanja: kdo so učenci razredne stopnje, kaj in kako se učijo (prirejeno po Skela, 2009, Analiza delovnih zvezkov v 3. in 5. razredu osnovne šole). Ob izbiri učnega gradiva si učitelj lahko pomaga s spodnjimi vprašanji.

Kdo so učenci razredne stopnje (RS)?

Ali učno gradivo:

- vključuje potrebe in interese učencev,
- izkazuje jasnost, strukturiranost, nazornost in preglednost,
- omogoča osmišljeno učenje in povezanost z vsakdanjim življenjem,
- vključuje dovolj avtentičnega gradiva, da učenci vidijo povezanost z vsakdanjim življenjem,
- učno gradivo motivira in posledično spodbudi miselno aktivnost,
- omogoča različne stile učenja,
- omogoča vključevanje predznanja učencev (*formalno, neformalno znanje*),
- vključuje raven zahtevnosti, usklajeno z razvojno stopnjo?

Kaj se učenci RS učijo?

Ali učno gradivo:

- sledi ciljem in standardom znanj iz učnega načrta,
- omogoča usvajanje vsebinskih, proceduralnih in problemskih znanj v zadostni meri,
- razvija kritično mišljenje,
- spodbuja ustvarjalno mišljenje, samoiniciativnost,

- spodbuja razvoj različnih vrst pismenosti,
- omogoča razvijanje štirih sporazumevalnih zmožnosti,
- omogoča smiselno povezovanje znanj, ki jih učenci pridobivajo v okviru predmeta,
- omogoča smiselno medpredmetno povezovanje,
- omogoča/spodbuja bogatenje besedišča v zadostni meri,
- vključuje ustrezno strokovno terminologijo,
- podpira strokovne pojme z ustreznim primerom oz. zgledom, s protiprimerom, z definicijo, s sliko?

Kako se učenci RS učijo?

Ali učno gradivo

- omogoča/predvideva diferenciacijo in individualizacijo (*del gradiva za vse učence, del za posamezne učence*)
- omogoča vključevanje in izhajanje iz predznanja učencev,
- omogoča različne stile učenja,
- omogoča vzpostavitev transfera znanja,
- vključuje dovolj priložnosti za ustno in pisno komunikacijo ter interakcijo z drugimi,
- spodbuja raznovrstne miselne aktivnosti učencev (reprodukcija, sklepanje, argumentiranje, povezovanje, kritično analizo itd.), in iskanje rešitev s smiselnim, kvalitetnim slikovnim gradivom
- podkrepi pojme in termine z drugimi ponazorili, vključuje različne reprezentacije nekega pojma oz. pojava,
- vključuje raznovrstne spoznavne postopke (*primerjanje, razvrščanje, urejanje, sklepanje, povzemanje...*)
- spodbuja pridobivanje izkušenj (izkušensko učenje) in aktivne oblike učenja (npr. sodelovalno učenje),
- podpira samostojno učenje,
- omogoča stopnjevanje zahtevnosti in napredovanje učencev,
- omogoča/spodbuja spremljanje znanja samovrednotenje in samoregulacijo učenja,
- navaja učence na uporabo simbolike?

Osnovni vir spoznavanja na razredni stopnji je neposredna izkušnja, zato naj učno gradivo tovrstne dejavnosti podpira (Smernice – učna gradiva za razredni pouk, 2015). Izbor učnih gradiv je vezan na cilje pouka in glede na to, kakšno predznanje imajo učenci, kako bodo želene cilje dosegli (didaktični pristopi) in katero učno gradivo bodo uporabili (Štefanc, 2012). Na kaj bodo učenci na razredni stopnji pozorni, kaj bodo zaznavali, se učili, si zapomnili in priklicali, je odvisno od izvedbe učnega procesa, vključujoč učna gradiva.

Poleg sledenja učnim načrtom in vsebinske ustreznosti je ob uporabi učnih gradiv potrebno slediti tudi **sodobnim didaktičnim smernicam**. Le te so:

- Vsako učno gradivo na razredni stopnji mora ustrezati didaktičnim načelom in priporočilom, kot so: postopnost, nazornost, aktivnost, primernost razvojni stopnji, znanstvenost, povezanost ter načelo individualizacije in diferenciacije.
- Učno gradivo mora temeljiti na predznanju učencev, saj le-to pripomore k izgradnji temeljnega znanja in učinkoviti nadgradnji.
- Povezanost delovnega zvezka z življenjskimi in avtentičnimi učnimi situacijami. Vsebine in teme morajo biti približane razvojni stopnji in razumevanju učencev določene starosti. Ključnega pomena je ustrezna zahtevnost učnih dejavnosti, ki prispevajo k napredovanju.
- Učno gradivo mora spodbujati sistematični razvoj besedišča (tematski asociogrami, sinonimi, besedne igre, raziskovanje besedišča). Novo besedišče naj bo podkrepjeno s pojasnili, primeri in različnimi predstavitvami.

- Učno gradivo mora biti dopolnjeno z ustrežno in sporočilno fotografijo, ilustracijo, shemo, prikazom, itd. Le-te morajo spodbujati asociacije, biti morajo bogate in vsebinsko pomenljive. Odnos med besedilom in ilustracijo mora biti razumljiv, ustrezen razvojni stopnji.
- Obseg učnega gradivo, npr. delovnega zvezka, mora biti postavljen na realno osnovo, kar pomeni, da je delovni zvezek na razredni stopnji lahko le dopolnilni vir in ne osnovni ter temeljni vir učenja.

Učno gradivo, predvsem delovni zvezki, naj omogočajo:

- povezavo s cilji in vsebinami učnega načrta;
- pridobivanje spretnosti, veščin in znanja različnih taksonomskih ravni;
- reševanje nalog različnih tipov;
- pridobivanje povezanih znanj in spretnosti, kar se v gradivu kaže preko smiselnih medpredmetnih povezav in povezav vsebinskega znanja znotraj predmeta;
- podprtost pojmov s ponazorili, slikami, zgledi ipd.;
- sistematičen in načrten razvoj besedišča in pismenosti;
- razvijanje inovativnega, ustvarjalnega in kritičnega mišljenja;
- diferencirano in individualizirano učenje (naj bo v gradivu nakazano oz. predvideno);
- učenje v situacijah, ki so povezane z življenjem in izkušnjami učencev;
- refleksijo, spremljanje lastnega napredka, samovrednotenje, in samoregulacijo učenja;
- dovolj časa za poglobljeno učenje in razvijanje spretnosti.

Pri presojanju učnih gradiv si naj učitelj postavi štiri vprašanja:

- Komu služi učno gradivo?
- Kateri procesi se ob njem odvijajo pri učencih?
- Katere učinke lahko z njimi dosežemo?
- Ali gradivo bogati pouk ali ga siromaši/ovira?

Viri:

1. Analiza delovnih zvezkov v 3. in 5. razredu. (2017). Področna skupina za razredni pouk, ZRSS. Interno gradivo.
2. Bizjak, C. (2013). Učenje učinkovitega učenja v sodobni šoli. V: Zgodovina v šoli, Letn. 22, št. 1/2, str. 2-12, 92.
3. Cankar, A. (2007). Delovni zvezki za prvo in tretje triletje: spremljava ustreznosti. Poročilo in analize projekta. Delovno gradivo. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
4. Delovna področja Direktorata za predšolsko vzgojo in osnovno šolstvo Dostopno na: http://www.mizs.gov.si/si/delovna_podrocja/direktorat_za_predsolsko_vzgojo_in_osnovno_solstvo/osnovno_solstvo/osnovna_sola/ (pridobljeno 10.11. 2016).
5. Jarvis, P. (2003). Izkusveno učenje in pomen izkušnje. V: Sodobna pedagogika, let. 54, št. 1, str. 94-103.
6. Marentič Požarnik, B., Kalin, J., Šteh, B., Valenčič Zuljan, M. (2005). Učitelji v prenovi – njihova strokovna avtonomija in odgovornost. Ljubljana: Znanstveni inštitut filozofske fakultete.
7. Nolimil, F., Novaković, T. (ur.) (2013). Bralna pismenost v vrtcu in šoli; Teoretska izhodišča in empirične ugotovitve. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
8. Plut Preglej, L. (2003). Učbenik usmerja učenca k razmišljanju. Slovenščina v šoli, 8(19), 7-12.
9. Pravilnik o potrjevanju učbenikov. (2015). Uradni list RS, št. 34/15 (15.5.2015). Dostopno na: <http://pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV12484> (pridobljeno 11. 1. 2017).
10. Skela, J. (2009). Tujejezikovna učna gradiva za pouk v otroštvu. V: Pižorn, K. (ur.). Učenje in poučevanje dodatnih jezikov v otroštvu . Ljubljana: Zavod Republike Slovenije.

PRIPOROČILA PODROČNE SKUPINE ZA DRUŽBOSLOVJE, UMETNOST IN HUMANISTIKO

Učna sredstva in učila uporabljamo pri učenju in poučevanju z namenom, da kar najbolj učinkovito realiziramo učne cilje in standarde, opredeljene v učnih načrtih predmetov v osnovni šoli. V tem mnenju so zajeti predmeti družba, geografija, domovinska in državljanska kultura in etika, likovna umetnost, glasbena umetnost in zgodovina.

Pri odločanju za rabo učnih gradiv naj se učitelj ravna po merilih:

- ali je gradivo v skladu z učnim načrtom za izbrani predmet in razred,
- ali je strokovno neoporečno,
- ali je jezikovno ustrezno,
- ali je primerno za ciljno skupino (učencev),
- ali upošteva temeljna didaktična načela (jasnost, nazornost, postopnost, individualizacija in diferenciacija, lastna dejavnost, načelo nediskriminatornosti),
- ali gradivo spodbuja sodelovanje (sodelovalno učenje),
- ali vizualni elementi podpirajo izobraževalno vsebino,
- ali so slikovna gradiva nazorna, jasna in nedvoumna,
- ali so gradiva takšna, da omogočajo usvajanje višjih taksonomskih ciljev (vprašanja, dejavnosti in naloge, oblikovane na vseh taksonomskih ravneh),
- ali besedila spodbujajo uporabo različnih bralnih učnih strategij,
- ali besedila spodbujajo razvoj veščin kritičnega mišljenja (postavljanje vprašanj, argumentiranje in razvijanje stališč, ločevanje dejstev od mnenj),
- ali gradivo spodbuja inovativnost in ustvarjalnost,
- ali je gradivo uporabno v novih učnih okoljih,
- ali učno gradivo daje možnosti razvijanja in uporabe različnih učnih stilov,
- ali so gradiva primerna tudi za učence s posebnimi potrebami.

V zadnjih letih se zaradi razvoja sodobne tehnologije pojavlja na trgu vse več e-virov. Pri uporabi le-teh mora učitelj skrbeti za razvijanje varne in kritične rabe spletnih virov. Prav tako naj presodi, ali je kakovost medijskih elementov e-učbenika in še zlasti e-gradiv zadovoljiva. Pozoren naj bo na interaktivne gradnike (aplikacije, dinamične slike ...).

Pri uporabi besedil učenec uporablja branje kot orodje za pridobivanje znanja. Pri branju tiskanih besedil praviloma uporablja zaporeden način branja (učna bralna pot je vnaprej določena), pri branju elektronskih gradiv pa uporablja digitalni način branja (učna bralna pot ni vnaprej določena).

Podpiramo rabo vseh potrjenih in veljavnih **učbenikov in e-učbenikov**, ki so v skladu s posodobljenimi učnimi načrti iz leta 2011, ki jih je potrdil Strokovni svet RS za splošno izobraževanje. Z njimi namreč dosegamo uresničevanje standardov, zapisanih v učnih načrtih teh predmetov; še zlasti pri delu z besedilom.

Uporaba **delovnih zvezkov** je priporočljiva, vendar je prepuščena strokovni presoji učitelja, ki ugotovi, če nadgrajujejo doseganje ciljev in standardov, opredeljenih v učnih načrtih. Učitelj naj bo pozoren na zastopanost posameznih tipov nalog (zaprti, polodprti, odprti), pri čemer naj v večji meri podpira reševanje odprtega tipa nalog, zlasti tistih, ki podpirajo višje taksonomske cilje. Pri reševanju odprtega tipa nalog mora biti pozoren tudi na odprti tip odgovorov in upoštevati različnost odgovorov učencev.

Gradiva, ki jih učitelj pripravi bodisi samostojno (**samostojna gradiva**) ali jih izbere na spletu, so dopolnilo k usvajanju izbranih učnih ciljev. Pri izboru naj razmišlja o uporabi z vidika uporabnosti,

razumljivosti, dosegljivosti, točnosti informacij, primernosti videza gradiva in prilagojenosti starostni stopnji. Pri uporabi mora učitelj spoštovati avtorsko pravo (npr.: licence CC).

Pri izbiri in uporabi učnih gradiv se mora učitelj zavedati različnih zaznavnih stilov učencev (vizualni, avditivni, kinestetični) in tudi svojega stila poučevanja. **V izobraževalni program OŠ so vključeni tudi učenci z dodatno strokovno pomočjo in prilagojenim izvajanjem, pri katerih mora učitelj upoštevajoč njihove potrebe in specifičen način funkcioniranja, z izbiranjem in uporabo učnih gradiv zagotoviti doseganje najmanj minimalnih standardov znanja.**

Gradiva so pripravili pedagoške svetovalke in svetovalci področnih skupin za jezike, za naravoslovje in matematiko, za razredni pouk ter za družboslovje, umetnost in humanistiko.

Koordinatorji področnih skupin:

- Susanne Volčanšek, koordinatorka POS za jezike;
- mag. Andreja Bačnik, koordinatorka POS za naravoslovje in matematiko,
- dr. Leonida Novak, koordinatorka POS za razredni pouk ter
- Vojko Kunaver, koordinator POS za družboslovje, umetnost in humanistiko.